

BALKAN

14. juli 2004.

str. 6

POGLED IZ HAGA

KRIVICA ZA ZLOČIN U SREBRENICI LEŽI NA POJEDINCIMA

Snage bosanskih Srba su 11. jula 1995. ušle u Srebrenicu, zaštićenu zonu UN. Tokom nedelje koja je usledila pogubile su preko 7.000 zatočenih bosanskih Muslimana koji su zarobljeni nakon pada Srebrenice. Bio je to najveći masakr počinjen u ratu koji je harao bivšom Jugoslavijom od 1991. do 1995. godine.

Ubistvo hiljada ljudi je zločin neverovatnih razmera. To nije zločin počinjen iz strasti, niti iz osvete. Zločin takvih razmera ne može se tako efikasno počinuti bez detaljnog planiranja: mobilizacije vojnih i policijskih jedinica angažovanih kako bi bili stražari i egzekutori, pronalaženja odgovarajućih zgrada u kojima će se držati hiljade zatvorenika pre smaknuća, organizovanje goriva i prevoza do mesta gde su vršena pogubljenja i buldožera da pokopaju hiljade leševa. I tu nije bio kraj – nekoliko nedelja kasnije počinio su planirali, organizovali i počeli da sprovode još jedan zastrašujući zločin – raskopali su masovne grobnice i ponovo pokopali hiljade leševa na drugim lokacijama, pokušavajući da prikriju ta zverska ubistva.

Zbog ogromnih razmera ovog jezivog zločina, Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju uložio je veliki trud kako bi se otkrili i pronašli odgovorni. Sud je do danas izdao optužnice protiv 14 pojedinaca u vezi sa događajima u Srebrenici 1995. Optužbe se odnose na sve zločine iz nadležnosti Međunarodnog suda, uključujući i genocid. Prva optužnica, izdata 16. novembra 1995, tereti Radovana Karadžića, predsednika Republike Srpske, i Ratka Mladića, komandanta Glavnog štaba Vojske RS, za mnoge zločine, uključujući genocid.

Pored bivšeg predsednika Srbije, Slobodana Miloševića, Karadžića i Mladića, Međunarodni sud je izdao optužnice i protiv nekoliko vojnih komandanata VRS, kako za direktno učešće u ubistvima, tako i za komandnu odgovornost, tj. za propust da preduzmu mere da spreče ili kazne činjenje zločina. Optuženi su Radislav Krstić, Vinko Pandurević, Vidoje Blagojević i Dragan Obrenović, kao i komandant policije Ljubomir Borovčanin. Sud je takođe izdao optužnicu protiv oficira VRS Momira Nikolića, Ljubiše Beare, Draga Nikolića, Dragana Jokića i Vujadina Popovića za njihovo direktno učešće u činjenju zločina, kao i protiv vojnika VRS Dražena Erdemovića.

Prema navodima optužnica, snage VRS napale su srebreničku enklavu 6. jula 1995. i ušle su u grad 11. jula 1995. Kako su napredovale, nekoliko hiljada bosanskih Muslimana – muškaraca, žena i dece – potražilo je utočište u bazi UN u Potočarima. Holandski bataljon stacioniran u Potočarima nije dozvolio izbeglicama da ostanu u bazi, te su snage bosanskih Srba preuzele kontrolu i odvojile muškarce i dečake, bosanske Muslimane, od žena i dece. Muškarci i dečaci su zatočeni u Potočarima i oko njih, dok su žene i deca autobusima i kamionima prebačeni izvan enklave.

Druga grupa, koju je činilo oko 15.000 muškaraca bosanskih Muslimana, kao i nekoliko žena i dece, bežala je kroz šumu prema Tuzli. Hiljade muškaraca iz ove kolone koja se povlačila zarobljeno je ili su se predali snagama bosanskih Srba, dok su mnogi drugi ubijeni u granatiranju kolone u begu.

Svaki od četrnaestoro optuženih, sa različitih nivoa odgovornosti, tereti se za niz organizovanih masovnih pogubljenja zatočenih bosanskih Muslimana u danima koji su usledili, kao i za oportunističko ubijanje na mnogobrojnim lokacijama oko Potočara i Bratunca, te za pogubljenje po kratkom postupku hiljada zatočenih bosanskih Muslimana u selu Kravica, ispod brane u Petkovicima, u školi u Pilici, na vojnoj ekonomiji Branjevo, u Domu kulture Pilica i u blizini sela Kozluk. Prema navodima optužnica, prilikom pogubljenja žrtava snage bosanskih Srba koristile su automatsko oružje, ručne granate i drugo naoružanje. U optužnicama se takođe navodi da su zatočeni bosanski Muslimani često držani u nehumanim uslovima očekujući pogubljenje, dok su ih za to vreme snage VRS i druge snage bosanskih Srba podvrgavali raznim vidovima fizičkog i psihičkog zlostavljanja.

Nekoliko nedelja kasnije, optužnice navode, VRS i druge snage bosanskih Srba organizovale su akciju prikrivanja zločina. Od avgusta do početka novembra 1995, koristeći bagere i drugu tešku mašineriju, snage VRS i druge snage bosanskih Srba pokušale su da prikriju jedan zločin drugim, ekshumirajući stotine leševa i ponovo ih zakopavajući na drugim lokacijama.

Žalbeno veće MKSJ-a utvrdilo je van svake razumne sumnje da su snage bosanskih Srba u Srebrenici izvršile genocid. Sud je do sada izrekao nekoliko osuđujućih presuda u vezi sa ovim zločinima. Radislav Krstić je proglašen krivim za pomaganje i podržavanje genocida i osuđen je na 35 godina zatvora. Dražen Erdemović, Momir Nikolić i Dragan Obrenović izjasnili su se krivim za određene zločine u vezi sa ubistvima u Srebrenici i osuđeni su na 5, 27 i 17 godina zatvora. Trenutno su u toku suđenja protiv Vidoja Blagojevića, Dragana Jokića i Slobodana Miloševića. Radovan Karadžić, Ratko Mladić, Vinko Pandurević, Ljubomir Borovčanin, Drago Nikolić, Ljubiša Beara i Vujadin Popović su i dalje na slobodi.

Krivica za ovaj zločin leži isključivo na pojedincima koji su ga počinili, a ne na narodu kojem počinio pripadaju. Kao što je predsednik Republike Srpske Dragan Čavić nedavno rekao, počinio ovakvih zločina ne mogu očekivati da zbog njih ceo srpski narod ostane bez obraza.

Outreach Programme

outreach@icty.org